1. О. Л. Коношевський; за редакцією проф. О. В. Шестопалюка. – Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2012. – 619 с.
2. Лагутенко О. Б. Сучасні впровадження програмно-методичного забезпечення у навчальний процес та управління вищим навчальним закладом освіти / О. Б. Лагутенко, С. М. Яшанов // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія № 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. – Вип. 11 : зб. наук. праць ; за ред. П. В. Дмитренка, В. Д. Сиротюка. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 48-53.
3. Лук'янова Л. Б. Теорія і практика екологічної освіти у професійно-технічних навчальних закладах : дис. д-ра пед.
4. Система педагогічної освіти та педагогічних інновацій : зб. наук. пр. – Київ-Полтава, 2002. – 101 с.

Костянтин Левчук
д. іст. наук, професор, ВНАУ,
м. Вінниця

Олена Левчук
к. пед. наук, доцент, ВНАУ,
м. Вінниця

УДК 370.2

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Доводиться, що одним з перспективних напрямів вдосконалення підготовки фахівців шляхом наближення до європейських стандартів є

педагогічна інтеграція. Обгрунтовуються педагогічні умови інтеграції суспільних, природничо-математичних та професійно-орієнтованих дисциплін.

Ключові слова: природничо-математична підготовка, спеціальна підготовка, підготовка фахівців-аграріїв.

Доказывается, что одним из перспективных направлений усовершенствования подготовки специалистов путем приближения к европейским стандартам является педагогическая интеграция. Обосновываются педагогические условия интеграции общественных, естественно-математических и профессионально-ориентированных дисциплин в аграрном ВУЗе.

Ключевые слова: естественно-математическая подготовка, специальная подготовка, подготовка специалистов-аграриев.

The article proves that one of the most promising directions of the improvement of training of specialists and bringing them therefore nearer the european standards is pedagogical integration. The pedagogical terms of integration are grounded hnaturally-disciplines mathematical, social and specisl in agrarian Institute of higher.

Key words: integration, natural scientific and mathematical training, social, specisl training, agricultural specialists training.

Постановка проблеми. Якісні зміни у суспільних цінностях і потребах, суттєві перетворення в політичному житті та економіці країни, зростання комплексних досліджень у науковій сфері, інтегративний характер виробництва, зростання науковомістких технологій спричинились до нових вимог у підготовці фахівців.

Багатоукладність та відкритість економіки, різноманітність форм господарювання є типовими для сучасного агропромислового комплексу України. Цим зумовлюється потреба в зростанні мобільності, творчої ініціативи у професійній діяльності фахівців усіх спеціальностей аграрного сектору, якою, в свою чергу, передбачається впровадження інноваційних форм, методів і

змісту підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. До підготовки фахівців агропромислового комплексу нині ставляться нові вимоги, одна з яких – формування таких ґрунтовних знань, які максимально сприяли б інтелектуальному розвиткові особистості, освоєнню нею цілісною системою знань, зорієнтованих на щонайбільший розвиток майбутнього аграрія, його нахилів, уподобань, соціальну, національну і професійну зрілість.

Сучасні інформаційні і комунікаційні технології все більше проникають в навчальний процес вищої школи, стаючи чи не головним його системотвірним компонентом, який здебільшого й визначає характер і вектор розвитку освіти.

Одним із напрямків реформування та розвитку сучасної вищої освіти, що вимагає всеповної інформаційної підтримки, є дистанційне навчання, яке стає все популярнішим у світі.

Останні реформи системи вищої освіти в Україні враховують зазначені вимоги. Науковці піднімають актуальні проблеми забезпечення якості освіти, яка відповідала б європейським вимогам, але в першу чергу задовольняла український ринок праці [1,2,3]. Тому удосконалення змісту традиційних і розробка нових методів, форм та засобів навчання є однією з найважливіших задач вищої школи. Нині перед освітянами стоїть першочергова вимога – підвищення якості професійної освіти, яка б відповідала сучасним запитам суспільства та була конкурентноспрможною на світовому ринку праці.

На основі вивчення підходів до змісту навчання фахівців в аграрних вищих навчальних закладах нами виділено такі чотири пізнавальні *блоки*: суспільні; математичні; природничі; дисципліни, які пов'язані з основними галузями сільського господарства (рослинництвом, тваринництвом, механізацією сільського господарства). Під *суспільною та природничо-математичною підготовкою* фахівця аграрного профілю ми розуміємо результат засвоєння студентами спеціально відібраної множини елементів суспільних та природничо-математичних знань, умінь, навичок і цінностей, необхідних для успішної реалізації професійної діяльності у сфері сільського господарства. *Професійно-орієнтовану підготовку* ми витлумачуємо як

сукупність дисциплін, котрими розвиваються й доповнюються фундаментальні курси, змістом яких вагомо формується готовність майбутнього фахівця до своєї майбутньої професійної діяльності. Нами виявлені різного роду міжпредметні зв'язки інтегративного характеру між зазначеними блоками навчальних дисциплін. Окреме дослідження, дозволило нам дійти висновку, що за вже вказаних умов системотвірними чинниками слугують суспільні, математичні чи професійно-орієнтовані дисципліни. Бо тільки суспільні дисципліни дають розуміння структури, історії та розвитку суспільства, а математичні оперують абстрактними поняттями, які конкретизуються в інших блоках дисциплін. Професійно-орієнтовані дисципліни відіграють проміжну роль між двома зазначеними блоками та професійною підготовкою. І виступають у ролі наскрізного компоненту змісту освіти.

Це дозволило нам сформулювати конкретизовані цілі професійної підготовки майбутніх аграріїв, а саме: оволодіння ними загальними і спеціальними знаннями, вміннями взаємно пов'язувати професійні знання з вимогами аграрної освіти; забезпечення наступності у вивченні загальноосвітніх і професійно-орієнтованих дисциплін аграрного профілю; інтеграція природничо-математичних, суспільних і спеціальних аграрних знань та вмінь у професійній діяльності; розвиток творчих здібностей аграріїв на основі інтегративного, проблемного та діяльнісного підходів у навчальному процесі.

Інтеграція суспільної, природничо–математичної і професійно-орієнтованої підготовки аграрія – це процес підготовки і готовність до виконання професійних завдань, що вимагають комплексного застосування знань, методів, апарату з суспільних, природничо-математичних і професійно-орієнтованих дисциплін.

Вивчивши та проаналізувавши ключові поняття, ми розуміємо *педагогічні умови інтеграції суспільних, природничо-математичних та професійно-орієнтованих дисциплін*, як сукупність взаємозв’язаних обставин педагогічного процесу, що необхідні для створення цілісної підготовки фахівців, виконання яких забезпечить підготовку

висококваліфікованого фахівця з найменшими затратами.

Проведений аналіз педагогічних умов підвищення якості професійної підготовки студентів, дозволив сформулювати основні їх групи:

- формування системи природничо-математичних, суспільних та професійно-орієнтованих знань аграрного профілю на основі інтегративного підходу;
- використання проблемного підходу до структурування змісту навчання;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій та мультимедійних засобів;
- впровадження дистанційного навчання;
- орієнтація на синергетичну парадигму освіти, яка тісно пов’язана з процесами інтеграції та систематизації змісту освіти, її відкритості.

Зазначені педагогічні умови ґрунтуються на таких системотвірних ідеях інтеграції професійної підготовки аграрія: орієнтації на синергетичну парадигму освіти; забезпечення мотивації навчання; реалізації особистісного розвитку студентів.

Розглянемо детально кожну із вказаних вище педагогічних умов.

1.Формування системи природничо-математичних, суспільних та професійно-орієнтованих знань аграрного профілю на основі інтегративного підходу.

На основі аналізу трактувань терміна *інтеграція підготовки* нами виділено її процесуальний та результативний компоненти. Результативність інтеграції у професійній підготовці ми розуміємо як систематизовану сукупність знань, вмінь, навичок, досвіду творчої діяльності, що формуються на основі зазначених вище блоків дисциплін, їхньої зорієнтованості на формування в майбутнього фахівця цілісної картини світу, системного мислення, вміння комплексно розв'язувати професійні проблеми, розглядати явища в усіх можливих відношеннях і зв'язках. Іншими словами, інтеграція – це спосіб об'єднати потрібні знання, уміння, навички з різних дисциплін, творча діяльність, її важливість для формування майбутнього аграрія. З процесуальної

точки зору такі процеси передбачають інтеграцію форм, методів, засобів навчання, що дозволяє вирішувати кожну професійну проблему як системний об'єкт з орієнтацією на перспективні проблеми майбутнього.

Оскільки процес професійної підготовки – це складна нелінійна система, то, на нашу думку, насамперед необхідно виявити і схарактеризувати інтегруючі системотвірні чинники, які допоможуть ефективніше реалізувати інтеграційні ідеї.

Реалізація системного підходу до інтеграції природничо-математичної, суспільної та спеціальної підготовки фахівців в аграрних ВНЗ передбачає здійснення таких кроків: аналіз нормативних документів; вивчення напрямів господарсько-економічної діяльності сільськогосподарських підприємств щодо цілей підготовки фахівців; аналіз елементів змісту освіти, а саме дисциплін, що беруть участь в інтеграції; встановлення зв'язків між елементами цих дисциплін, визначення їхнього характеру; визначення форм, методів, засобів їх демонстрації; вироблення технології інтеграції підготовки; розкриття залежності встановленої системи від зовнішніх умов; оцінка якості підготовки, що має інтегрований характер.

Таким чином, системність засвоєння множини фактів, понять та суджень у процесі вивчення студентами природничо-математичних та суспільних дисциплін відбувається відповідно до логічного зв'язку та раціональної наступності щодо знань з професійно-орієнтованих дисциплін, відображаючи логіку професійної підготовки. Таке інтегрування знань є базою для формування цілісної системи професійно-значущих якостей майбутнього фахівця.

2. Використання проблемного підходу до структурування змісту навчання на основі ідей міждисциплінарної інтеграції.

Проблемність у навчанні є найнеобхіднішим засобом розвитку продуктивного логічного мислення, який може забезпечити підвищення якості підготовки фахівців для галузі сільського господарства.

Для забезпечення професійної мотивації учіння найчастіше пропонується

проблемне навчання. Цей підхід дозволяє поставити на перший план потреби й інтереси особистості, розробити завдання, в яких найбільш повно розкриваються потенційні можливості кожного студента.

У процесі проблемного навчання відбувається істинна інтеграція адже ми маємо справу не з накладанням знань одне на одного, не з їхнім звичайним нарощуванням, а з їхньою трансформацією і появою на цій основі психологічних новоутворень в людині. Низка науковців виводять таку закономірність педагогічної інтеграції, як взаємозв'язок рівня проблемності навчання і рівнів інтегрування діяльності його суб'єктів: чим вищий рівень проблемності навчального процесу, тим вищий рівень інтегрованості діяльності того кого навчають і того хто навчає.

Таким чином, інтеграція природничо-математичних, суспільних та професійно-орієнтованих дисциплін у підготовці фахівців в аграрних ВНЗ завдяки проблемному способу навчання надає нових рис навчально-освітньому процесу, що є значним чинником у формуванні професійної мотивації, результатом якої є знання, що відповідають усім нормативним вимогам до сучасного фахівця.

3. Нині пріоритетом в педагогічному процесі вищої школи є *використання інформаційно-комунікаційних технологій та мультимедійних засобів*: впровадження електронних засобів навчання (підручників, посібників, каталогів, словників тощо), комп'ютерних навчальних програм; введення рейтингової системи оцінювання знань; підвищення об’єктивності оцінювання знань. Одним з шляхів вирішення даної проблеми є використання можливостей мультимедійного забезпечення у вищій школі.

Мультимедійне забезпечення базується на наступних принципах:

Принцип модальності. Ґрунтується на теорії подвійного кодування Майєра: інформація, яка представлена як вербально, так і візуально, краще запам'ятовується [4].

Принцип просторового зв'язку. Студенти сприймають інформацію краще, якщо слова та відповідні картинки подані на сторінці або екрані поряд, а не

далеко один від одного.

Принцип часового зв'язку. Якщо слова та відповідна візуалізація подані синхронно, а не послідовно, то це сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Використання мультимедіа на лекції дозволяє створити візуальний ряд, який сприяє зростанню темпу викладу матеріалу. Мультимедіа дозволяє використовувати закодовану інформацію не тільки у вигляді таблиць, схем, діаграм, малюнків але й анімації. Це дозволяє наочно показати студентам динаміку процесів, які складно, а то й неможливо продемонструвати за допомогою крейди і дошки .

Грамотне використання мультимедійних технологій в освітньому процесі, поза сумнівом веде до швидшого розуміння і засвоєння нової інформації. Прикладом може слугувати впровадження електронних посібників [5,6].

4. Дистанційне навчання - це одна з перспективних технологій навчання, що грає помітну роль в модернізації освіти. Науковці доводять, що особистісний і телекомунікаційний характер навчання – основні ознаки дистанційного навчання. Притримуємося у дослідженні визначення дистанційного навчання як забезпечення одержання освітніх послуг на відстані за допомогою нових комп'ютерних і комунікаційних технологій, універсальну, синтетичну, інтегральну, гуманістичну форму навчання.

Форми організації дистанційних навчальних заходів різноманітні – від інтернет-конференцій і веб-трансляції лекцій до освітніх веб-форумів і тому подібне.

Багато науковців визначають навчальний курс як дистанційний, в якому 80% навчального матеріалу ґрунтується на використанні on-line технологій. Нині в світі навчальні дисципліни викладаються у таких форматах: традиційне викладання, курси із мережевою підтримкою, гібридний або змішаний курс, on-line курс. На нашу думку, дистанційне навчання може мати місце у межах всіх видів дидактичної системи.

Зауважимо, що навчальний предмет, що викладається дистанційно, має певні дидактичні особливості. Це чітка структура, яка включає методичний

розділ, змістовний розділ, діагностично-корекційний блоки.

Нами визначено принципи відбору змісту в умовах дистанційного навчання: спрямованість змісту на майбутню професійну діяльність; забезпечення диференціації навчальних завдань; вибір способів керування навчально-пізнавальною діяльністю студентів; інтерактивність; забезпечення наочності та достатності навчального матеріалу; зворотний зв'язок; структурованість, динамічність та багатоваріантність доступу до навчального матеріалу.

5. Орієнтація на синергетичну парадигму освіти, яка тісно пов'язана з процесами інтеграції та систематизації змісту освіти, її відкритості.

Синергетичний підхід дає можливість розглядати будь-який процес що самоорганізовується, в переході від хаосу до порядку завдяки внутрішнім чинникам самоорганізації і самоврядування. Синергетика науково доводить, що в складних системах будь-якої природи і будь-якого рівня впорядкованості, що знаходиться в нерівноважному стані, слабкі управляючі сигнали на «вході» можуть мимовільно посилюватися на «виході», приводячи до докорінних змін в організації системи .

В синергетиці розглядаються головним чином відкриті системи. Їхня суттєва особливість полягає у тому, що ними можна управляти, змінюючи зовнішні чинники. Коли ці суттєві чинники підтримувати сталими, можна враховувати їх у рівняннях, покладаючи сталими відповідні параметри. Наприклад, швидкість росту знань студентів регулюється зовні на основі впливу відповідних чинників (зміст, форми, методи навчання тощо). Еволюція синергетичних систем обумовлюється причинами, що не можна передбачити з абсолютною точністю. Їх можна частково визначити шляхом врахування флуктуацій (випадкових відхилень значення певних величин від їхніх середніх значень). В дидактичних системах флуктуації є особливо важливими, оскільки саме вони відображають різноманітні суб'єктивні чинники, котрі "заважають" формуванню чітких дидактичних теорій та принципів: індивідуальні особливості учнів, конкретні умови навчання,

соціальні умови тощо.

На цій основі виділяють три суттєві ознаки синергетичних процесів: корелятивність, самоорганізацію, осциляцію протилежностей (хаос – порядок, інтеграція – диференціація тощо).

Висновки. Отже, поєднання ідей інтеграції та синертегики дає можливість розглянути питання професійної підготовки на якісно новому рівні. Найважливішим, на наш погляд, в умовах, що ми розглядаємо, є підхід до підготовки майбутнього фахівця як відкритої системи.

До першочергових кроків впровадження зазначених педагогічних умов відносимо: відбір оптимального теоретичного матеріалу; обрання найефективніших форм, методів і прийомів навчання, що створюють необхідні умови самостійного опрацювання інформації, адаптування мультимедійних засобів та комп'ютерних технологій дистанційного навчання.

Особливості інтегративної підготовки фахівців в аграрному ВНЗ, обумовлені специфікою об'єктів та методів вирішення специфічних проблем в аграрному секторі. Зазначені педагогічні умови є ефективним засобом усунення існуючих протиріч у системі підготовки аграріїв, зокрема їхнє дотримання є необхідною умовою підготовки, котра відповідає сучасним потребам практики.

Література:

1. Ж. Таланова. Актуальні проблеми забезпечення якості освіти: підсумки минулого року та плани на 2014 рік / Вища школа. - 2014. - №3-4. – с.107-108
2. Дебич. М. Завдання вищої освіти у забезпеченні вимог ринку праці / Вища школа. - 2014.- №2. – с.50-57
3. Терлецька Ю. Ефективність фахової діяльності викладачів вищих навчальних закладів: педагогічно-психологічний аспект / Вища школа. - 2014. - №1. – с.81-88
4. Когнитивная теория мультимедийного обучения (Электронный

ресурс). – Режим доступа : http: // www.eiearning.com.ua/2011/04/cognitive-theoru-of-multimedia-learning/.

5. Левчук О.В. «Вища математика». – Електронний навчальний посібник. – Вінниця: ВНАУ, 2011.
6. Левчук К.І. «Політологія». – Електронний навчальний посібник. – Вінниця: ВНАУ, 2011.

Олена Джеджула, доктор педагогічних наук, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінняця

Леся Рябошапка, вчитель ЗОШ №2, м.Вінниця

УДК 378.147

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЧЕРЕЗ КОМПЕТЕНТНІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ

У статті обґрунтовується доцільність застосування компетентнісно-орієнтованого навчання для розвитку особистості. Пропонуються ефективні технології, спрямовані на формування практичних навичок учнівської молоді.

Ключові слова: компетентність, особистість, інноваційні технології, компетентнісний підхід, особистісно орієнтований підхід.

В статье обосновывается целесообразность использования компетентносно-ориентированного обучения для развития личности.